Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Hacettepe University Journal of Economics and Administrative Sciences
https://dergipark.org.tr/tr/pub/huniibf
ISSN:1301-8752 E-ISSN:1309-6338

Başvuru Tarihi / Submission Date: 02/07/2020
Kabul Tarihi / Acceptance Date:23/07/2021

DOI: 10.17065/huniibf.762810
2021, 39(2), 303-320

Araştırma Makalesi / Research Article

Türkiye'deki Yerel Seçimlerde Politik Bütçe Dalgalanmaları Ortaya Çıkar mı?

Sedef Şen[1]

Öz

Bu çalışmada fırsatçı ve partizan politik konjonktürel dalgalanmaların Türkiye'de gerçekleştirilen yerel seçimler için geçerliliği araştırılmıştır. Bu amaçla 2007-2019 yılları arasında gerçekleştirilen üç yerel seçim göz önüne alınmış ve panel ekonometri araçlarına başvurulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre kamu harcaması, kamu geliri ve bunların çeşitli alt kalemleri üzerinde hem fırsatçı hem de partizan politik konjonktürel dalgalanmaların var olduğu gösterilmiştir. Sol ideolojik görüşe sahip belediyelerin sağ ideolojik görüşe sahip belediyelere göre çeşitli kamu harcama ve kamu gelir alt kalemlerinde daha belirgin partizan davranışlarda bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak partizan etki tahmin edilen modellere göre değişiklik göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: *Maliye politikası, konjonktür dalgalanmaları, panel ekonometri.*

Do Political Budget Cycles Emerge in Local Elections in Turkey?

Abstract

This study investigates the validity of opportunistic and partisan political budget cycles for the local elections held in Turkey. For this purpose, the study covers three local elections held between 2007-2019 and employs a panel data analysis as an econometrics tool. The results obtained show that there exists both opportunistic and partisan political budget cycles on public spending, public income, and on their various sub-items. Compared to the right-oriented ones, the left-oriented municipalities were identified to have more distinct partisan behaviors in various public expenditures and public income sub-items. However, the partisan effect varies according to the estimated models.

Keywords: *Fiscal policy, business cycles, panel econometrics.*

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ssen@kastamonu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-4426-8861

GİRİŞ

İktisadi yaşamın temel olgularından birisi iktisadi faaliyet düzeyinin senkronize iniş ve çıkışlar sergilemesi ve bunun sonucunda çeşitli ekonomik büyüklüklerin uzun dönem trend değerlerinde sapmaların ortaya çıkmasıdır. Ekonomik yaşamda canlanma ve daralma dönemlerinin birbirini izlemesinin belirli bir düzen içerisinde olduğu görüşü oldukça eskilere dayanmaktadır (Paya, 2001: 423). Konjonktürel dalgalanma olarak da adlandırılan bu olgu üzerinde farklı görüşler mevcuttur. Bazı iktisatçılar konjonktürel hareketlerin düzensizliğine vurgu yaparak her konjonktürün kendine özgü özellikler taşıdığı gerekçesi ile bir konjonktür teorisinin oluşturulamayacağı görüşünü savunurken (Vane ve Thomson, 1992: 124), diğer birçok iktisatçı önemli farklılıklar sergilemekle birlikte konjonktürel hareketlerin ortak özellik taşıdığını savunmuş ve konjonktür teorilerine ilgi sürmüştür (Paya, 2001: 424). Konjonktür uyarıcıları (şokları) arz ve talep kaynaklı olabilmektedir. Arz şokları, doğal afetler, teknolojik gelişmeler, temel ürünlerin fiyatlarında veya nominal ücretlerde kaymalar şeklinde ortaya çıkabilirken, talep şokları piyasalardan veya hükümetin para ve maliye politikalarından kaynaklanabilmektedir. Kamu kesiminin ideolojik veya politik amaçlar içeren para ve maliye politikaları ekonominin talep cephesini etkileyen politik şoklar olarak görülmektedir (Paya, 2001: 424).

Konjonktürel dalgalanmalar teorisinin nedenlerini açıklayan çeşitli görüşler mevcuttur. Keynesyen konjonktürel dalgalanma teorisine göre yatırımlardaki dalgalanmanın sebebi iş dünyasındaki güvenin değişmesi; parasalcılara göre toplam talebin dalgalanmasının nedeni para miktarındaki artışlar; yeni klasiklere göre dalgalanma nedeni toplam talepte meydana gelen beklenmeyen şoklar ve son olarak reel konjonktür teorisine göre dalgalanmaların nedeni teknolojik ilerleme kaynaklı verimlilikte ortaya çıkan değişim olarak açıklanmaktadır (Parkin, 2008: 712).

İlgili teorilerin hepsinde genel olarak iktisadi dalgalanmaların kaynağı yine iktisadi faktörlere dayanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. İktisadi dalgalanmaların kaynağının siyaset ekseninde ortaya çıkabileceği gerçeği 1970'li yıllarda tartışılmaya başlamıştır. William Nordhaus (1975) öncesi hükümetin ekonomideki rolü, ekonomideki temsili ajanın fayda fonksiyonu ile örtüşen bir sosyal refah fonksiyonunu maksimize eden sosyal planlamacı olması şeklindedir (Dubois, 2016). Ancak Nordhaus (1975) hükümetin farklı bir yönüne vurgu yapmış, hükümetlerin özel çıkarları ve yeniden seçilme amaçları ile de güdülenebileceğini belirtmiştir. Nordhaus (1975)'a göre hükümet seçim dönemlerinde fırsatçı davranarak iktisadi ve mali göstergeler üzerinde manipülatif hareketlerde bulunmaktadır. Bu görüş farklı bir bakış açısı ile daha sonra Hibbs (1977) tarafından yazılan çalışma ile destek bulmuştur. Hibbs (1977)'e göre hükümetlerin fırsatçı davranışlarını belirleyen unsur onların ideolojik olarak bağlı oldukları görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu kesimi (hükümet) ile ekonomi ilişkisini inceleyen bu alan daha sonra yeni politik iktisat olarak isimlendirilmiştir. Gelişme sürecinde ilgi alanını genişletmiş ve makro iktisadın pek çok alanına yayılmıştır. Bu bakımdan yeni politik iktisat yerine yeni politik makro iktisat tanımının kullanılmasının daha uygun olacağını söyleyen görüşler de mevcuttur (Paya, 2013: 254). İktisadi ve mali göstergeler üzerinde oluşacak dalgalanmaların sebebi politik faktörler ile açıklandığı için yeni teorinin adı politik konjonktür teorileri olarak ifade edilmektedir.[1]

Politik konjonktür teorileri ile ilgili yapılan çalışmaların zayıf ampirik bulgular ile desteklenmesi bu çalışma alanının bir alt dalı niteliğinde olan politik bütçe dalgalanmaları (political budget cycle-PBC) disiplininin gelişmesine zemin hazırlamıştır. PBC teorilerinde odak noktası para politikası araçlarından ziyade maliye politikası araçları olarak karşımıza çıkmaktadır. PBC teorileri genel olarak hükümetlerin seçim dönemlerinde yeniden seçilebilmek amacıyla mali göstergeler (vergi, kamu harcaması vb.) üzerinde fırsatçı ya da partizan güdüler ile manipülatif hareketlerde bulunduğu tezi üzerine inşa edilmiştir (Shi ve Svenson, 2003).

Bu çalışmada 2007-2019 dönemi için 81 ile ait dengeli panel veri seti kullanılarak Türkiye'de gerçekleşen yerel seçimlerde fırsatçı ve partizan politik bütçe dalgalanmalarının varlığı araştırılmıştır. Politik konjonktür teorisinin çok uzun bir geçmişi olmasına rağmen Türkiye için bu konuda yapılan çalışmaların Dünya'da yapılan diğer çalışmalar ile nicelik ve kapsam açısından benzer doğrultuda gelişim göstermemiş olması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Türkiye için yapılan çalışmaların çoğunlukla

eski dönem veri setleri kullanılarak yapılmış olması,[2] yerel seçimlerin istatistiksel araçlar ile çok az çalışılması,[3] ve özellikle yerel seçimlerde partizan etkilerin ekonometrik bir model çerçevesinde ele alınmamış olması dikkat çekicidir. Diğer çalışmaların birçok konuda tekrarı niteliğinde olmaması bakımından özgün bir değer oluşturabilmenin amaçlandığı bu çalışmanın literatüre katkıları birkaç madde halinde açıklanabilir.

Literatürde yerel seçimler için analitik bütçe sınıflandırması sonrası mahalli idare bütçe gelir ve giderlerini PBC teorisi kapsamında il bazlı bir veri seti kullanarak analiz eden herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada bütçe sınıflandırmasındaki değişim dikkate alınmış, PBC teorisinin geçerliliği hem daha az çalışılan yerel seçim düzeyinde hem de sadece fırsatçı davranış ile değil partizan davranışlar ile de açıklanmaya çalışılmış ve bu amaçla diğer çalışmalardan farklı olarak il bazlı bir makro veri setinden yararlanılmıştır. Ayrıca bu çalışmada Türkiye'de yapılan diğer birçok çalışmada olduğu gibi sadece toplam kamu geliri ve kamu harcaması üzerinde PBC'nin varlığı değil aynı zamanda kamu gelir ve kamu harcama alt kalemlerinde de PBC'nin varlığı sorgulanmıştır. Türkiye için yapılan PBC çalışmalarının büyük bir çoğunluğu zaman serisi yöntemleri ile tahmin edilmektedir. Bu çalışmada benzer çalışmalarda kullanılan tahmin yöntemlerinden farklı bir yöntem kullanılmıştır. 2007-2019 yılları arası için 81 ile ait toplamda 1053 adet gözlem ile dinamik panel veri modellerine başvurulmuştur. Son olarak, PBC ile ilgili Türkiye için yapılan model tahminleri genellikle elde edilen tahminlerin güçlü (robust) olduğunu gösterecek ek model ya da açıklamalar ile desteklenmemektedir. Bu çalışmada elde edilen tahmin sonuçlarının güçlü olduğunu gösterecek kapsamlı bir analizin uygulanmış olması (uç değer analizi, serilerin trend ve döngüsel kısımlarının ayrıştırılması, serilerin düzey seviyeleri ile modellerin tekrar tahmin edilmesi) ilgili çalışmayı diğer çalışmalardan farklı kılan bir diğer özellik olduğu düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre toplam kamu harcaması üzerinde belirgin bir fırsatçı politik bütçe dalgalanmaları gözlemlenirken bu etki partizan politik bütçe dalgalanmaları açısından anlamlılığını kaybetmektedir. Toplam kamu gelirine bakıldığında ise hem fırsatçı hem de partizan politik bütçe dalgalanmalarının güçlü olmadığı görülmektedir. Ancak toplam kamu harcaması ve kamu geliri alt kalemlerinde fırsatçı ve partizan politik bütçe dalgalanmalarının daha belirgin olduğu görülmektedir.

1. TEORİK ÇERÇEVE VE LİTERATÜR İNCELEMESİ

Politik konjonktür teorilerinin başlangıcı William Nordhaus tarafından 1975 yılında ortaya çıkarılan fırsatçı politik konjonktür teorisi ve Douglas Hibbs tarafından 1977 yılında geliştirilen partizan politik konjonktür teorilerine dayanmaktadır. Nordhaus (1975)'a göre politikacılar yeniden seçilebilmek amacıyla fırsatçı davranmaktadır. Bu amaçla hükümetler çeşitli iktisadi ve mali göstergeler üzerinde etkili olabilecek para ve maliye politikası araçlarını kullanarak seçim dönemlerinde oy oranlarını arttırma çabası içerisinde olmaktadır. Hibbs (1977)'e göre ise hükümetler ideolojik görüşleri doğrultusunda manipülasyon yapacakları iktisadi ve mali göstergeleri belirlemektedir. Buna göre, sol yönlü partiler işsizliği azaltıcı para ve maliye politikalarına odaklanırken sağ yönlü partiler sermaye sahiplerini koruyarak enflasyon oranını düşürücü politikalara yönelmektedir. İlgili teoriler hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında para politikası araçları kullanılarak yapılan manipülatif hareketlerin daha zayıf ampirik bulgular ile desteklendiği görülmektedir. Bu durum üzerinde etkili olan unsurun merkez bankalarının bağımsızlığı sebebi ile hükümetlerin para politikası üzerinde manipülatif hareket yapabilme esnekliğinin azalması olarak gösterilmektedir (Shi ve Svenson, 2002). Yaşanan bu gelişme hükümetlerin maliye politikası araçlarına yönelmesine neden olmuş ve politik bütçe dalgalanmaları isminde yeni bir çalışma alanının oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Politik bütçe dalgalanmaları üzerine yapılan çalışmaların geçmişi Buchanan ve Wagner (1977)'in ortaya çıkardığı kamu tercihi teorisine kadar uzanmaktadır. Ancak fırsatçı PBC konusunda yapılan ilk kapsamlı ve sistematik araştırmalar Rogoff ve Sibert (1988)'in geliştirdiği ters seçim tabanlı modeller ile Persson ve Tabellini (2001) ile Shi ve Svensson (2002) tarafından geliştirilen ahlaki tehlike fikri temelinde inşa edilen modellere dayanmaktadır (Şen, 2020a,b)

Ters seçim tabanlı modellere göre sadece hükümet tarafından bilinen ancak seçmenler tarafından bilinmeyen bir bilgi asimetrisi mevcuttur. Buna göre, her politik adayın sahip olduğu bir yetkinlik (beceri) düzeyi (örneğin vergileri arttırmadan kamu mallarını üretebilme gibi) bulunmaktadır. Seçmenler daima en yetkin olanı seçmek istemekte ve bunun için cari dönemde gözlemledikleri mali ve iktisadi gelişmeleri göz önünde tutarak hükümetin yetkinlik düzeyi hakkında rasyonel beklenti oluşturmaktadırlar. Yeniden seçilebilme amacında olan hükümet, seçmenlerin yaşanan mali ve iktisadi değişimlere duyarlılığının farkında olduğu için seçimi kazanma şansını arttırmak amacıyla seçim öncesinde genişletici maliye politikası uygulayarak seçmenlere sinyal göndermektedir. Bu durum seçim dönemlerinde kamu harcamalarında artış, kamu gelirlerinde azalış ve sonuç olarak bütçe açıkları şeklinde ortaya çıkmaktadır (Şen, 2020a,b).

Ahlaki tehlike fikri temelinde inşa edilen modellerde de hükümetin bir yetkinlik seviyesinin olduğu kabul edilmektedir. Ancak bu modellerde farklı olan unsur bu seviyenin hem seçmenler hem de politikacılar tarafından bilinmemesidir. Diğer bir ifade ile bu modellerde seçmen ve hükümet arasında bir bilgi asimetrisi söz konusu değildir. Hükümet gelecekte karşılaşılacak sorunlar ile nasıl baş edebileceği ve kamu gelirlerini nasıl etkin bir çıktı haline getirebileceği konusunda net değildir. Seçmenler bu modellerde de rasyoneldir ve en yetkin olan adayı seçmek istemektedirler. Bu amaçla, ters seçim modellerinde olduğu gibi hükümetin performansına dayanarak tercih yapmaktadırlar (Şen, 2020a,b). Bu modeldeki anahtar varsayım iktidarın seçmen tarafından gözlemlenemeyen ya da geç gözlenebilen politika araçlarını kullanmak için gizli çaba göstermesidir. Örneğin, yetkinlik politikacının gelirleri kamu mallarına nasıl dönüştürdüğünü ölçüyorsa gizli gerçekleştirilen eylem devletin kısa vadeli borçlanmasında ortaya çıkan aşırılık olabilmektedir (Shi ve Svenson, 2002). Hükümet gizli eylemler ile seçmenin gözünde var olan yetkinlik seviyesi ve yeniden seçilme şansını arttırmayı amaçlamaktadır. Seçimler bu gizli eylemler sonrasında gerçekleştirilmektedir. Ancak seçmeni kandırmak zordur, seçmen iktidarın yapmış olduğu bu tarz girişimlerin farkındadır ve şişirilmiş iktisadi performans göstergelerinden çıkarım yaparak iktidarın yetkinlik seviyesini belirlemektedir (Şen, 2020a,b) İktidarın bu manipülasyonları seçim öncesinde aşırı borçlanma ve bütçe açıkları ortaya çıkarmaktadır. Ters seçim modellerinin aksine, iktidarların hepsi yetkinlik seviyelerinden bağımsız olarak seçim öncesi aşırı bütçe açıklarına neden olmaktadır (Şen, 2020a,b).

Partizan politik konjonktürel dalgalanmalar teorisine göre, hükümetlerin farklı ideolojik tercihleri uygulanacak olan politikalara da yansıyacaktır. Bazı partiler kamu sektörünün genişlemesini desteklerken bazı partilerin özelleştirmeden yana olması ya da bazı partiler iktisadi büyümeye öncelik verirken diğer partilerin gelir dağılımında eşitliği savunması gibi durumlar partilerin kullanmak istedikleri politika araçları üzerinde etkili olabilmektedir (Altun, 2014). Bu durum ise iktidara gelen partilerin seçim kazanma amacıyla yapacağı manipülatif hareketlerin farklılaşmasını beraberinde getirmektedir. Partizan politik konjonktür dalgalanması teorisine göre, yönetimdeki partilerin ideolojik görüşü kamu harcama düzeyinin belirlenmesinde önemlidir. Genel olarak düşük gelirli ve emekçi seçmen devletin piyasayı düzenlemesini istemekte ve bu doğrultuda daha fazla kamu harcaması talep etmekte iken yüksek gelir grupları ve sermaye sahipleri ise piyasada devletin rolünün en düşük seviyede olmasını savunmaktadır (Altun, 2014).

Dünya literatüründe PBC üzerine yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. En önemli katkılar Alberto Alesina tarafından gerçekleştirilmiştir. Alesina yapmış olduğu birçok çalışmada[4] politik konjonktürel dalgalanma konusunu derinlemesine analiz etmiş ve uygulamış olduğu ekonometrik yöntemler takip eden birçok çalışma tarafından kullanılmıştır (Özkan ve Tarı, 2010). İlgili literatürü ayrıntılı bir şekilde özetleyen kapsamlı çalışmalar mevcuttur. Drazen (2000), Shi ve Svenson (2002), Eslava (2011), Dubois (2016) ve Mandon ve Cazals (2019) bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. En son ve güncel olması bakımından Mandon ve Cazals (2019)'ın çalışması önemlidir. Meta analiz yöntemi kullanılan bu çalışmada 46 adet makalede kullanılan toplamda 1037 adet regresyon sonucu göz önüne alınmış ve sonuç olarak hükümetin tekrar seçimi kazanabilmek amacıyla mali araçları manipüle ettiği yönünde sistematik bir etkinin varlığı gösterilmiştir.

Türkiye'de Merkez Bankası'nın bağımsız olması ile birlikte 2000'li yılların başından itibaren PBC ile ilgili yapılan çalışmaların hız kazandığı söylenebilir. Hükümetin maliye politikası araçlarını kullanarak fırsatçı ya da partizan davranışlar sergileyip sergilemediğini araştıran çalışmalardan elde edilen sonuçlar farklılaşmaktadır.[5] Türkiye için PBC'nin varlığını/yokluğunu araştıran çalışmaların birçoğu genel seçimler ekseninde incelenmiş ve elde edilen sonuçlar PBC'nin varlığını daha çok destekler nitelikte olmuştur.

Onur (2002) 1975-2000 yılları arasında gerçekleşen 6 genel seçim için kamu gideri, kamu açığı, kamu iç borçlanma ve kamu dış borçlanma değişkenleri için PBC'nin varlığını tespit etmeye çalışmıştır. Bu amaçla, değişkenlerin cari değerlerinde uzun vadede ortalamadan sapma olup olmadığını tespit etmek için birim kök analizi, serilerin uzun dönemde birlikte hareketlerini göstermek için eş bütünleşme analizi ve nedensellik ilişkisini göstermek için ise Granger testine başvurulmuştur. Sonuç olarak seçim dönemlerinde bütçe açıklarının arttığı ve borçlanma yolu ile yeni kaynak arayışına gidildiği tespit edilmiştir. Akçoraoğlu ve Yurdakul (2004) çalışmalarında Türkiye'de iktisadi büyüme, enflasyon ve bütçe açıklarının siyasal yönlerini incelemişlerdir. 1987-2003 dönemine ilişkin üç aylık verilerin kullanıldığı bu çalışmada, genel seçimlerin yapıldığı dönemlerde bütçe açıklarında artışın ortaya çıktığı gösterilmiştir. Asutay (2004) zaman serisi araçlarını kullanarak 1980-2002 yılları arasında gerçekleşen genel seçimlerde politik bütçe döngülerinin varlığını göstermiştir. Özkan ve Tarı (2010), 1987-2010 yılları arasında fırsatçı politik bütçe döngülerinin varlığını göstermiştir. Karakaş (2013)'ın tahmin ettiği model sonucuna göre, seçimin gerçekleşeceği ve seçimden bir önceki çeyrekte bütçe açıklarının arttığı, seçimin gerçekleşeceği çeyrekten 2 dönem önceki çeyrekte ise bütçenin fazla verdiği görülmektedir. Türkiye'de PBC'nin varlığını gösteren diğer çalışmalar ise Eryılmaz ve Mercan (2015); Hotunluoğlu (2016); Balcı ve Çavuşoğlu (2018) yazarlarına aittir.

PBC'nin Türkiye'de geçerli olmadığını gösteren çalışmalar ise daha sınırlıdır. Akalın ve Erkişi (2007) Türkiye'de 1950-2006 dönemi içerisinde yapılan genel seçimlerde Nordhaus'un teorisinin geçerli olmadığını göstermiştir. Bakırtaş ve Koyuncu (2005), 1987-2003 dönemi için politik konjonktürel dalgalanmaların var olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Eryılmaz ve Murat (2016) ise 1987-2002 dönemi için kullanmış oldukları çeyreklik veri setleri ile kamu harcamaları, vergi gelirleri, transfer harcamaları ve bütçe açığı değişkenlerinde politik bütçe dalgalanmalarının var olmadığını tespit etmiştir.

Türkiye literatürü için dikkat çekici bir diğer konu ise partizan politik bütçe dalgalanmalarının fırsatçı politik bütçe dalgalanmalarına kıyasla daha az çalışılmış olmasıdır. Altun (2014), 1950-2010 döneminde genel seçimlerde kamu harcamalarının seyrinde fırsatçı ve partizan politik bütçe dalgalanmalarının seyrini incelemiştir. Elde edilen sonuçlar Türkiye'de fırsatçı ve partizan politik bütçe dalgalanmalarının varlığını destekler niteliktedir. Ancak sol partilerin kabinede olduğu dönemde kamu harcamalarında meydana gelen artışa şüphe ile yaklaşılmaktadır. Türkiye'de çalışmanın ele alındığı dönemde sol partilerin hiçbir zaman tek başına iktidarda olmaması dolayısıyla (koalisyon ortağı olduğu için) kamu harcamalarındaki artışın sadece sol partilerden kaynaklanmadığı vurgulanmaktadır. Akan ve Kanca (2016), 1987-2011 yılları arasındaki yedi genel seçim dönemlerinde hükümetin partizan davranıp davranmadığını araştırmıştır. Zaman serisi metodolojisinin kullanıldığı bu çalışmada bütçe açıkları üzerinde partizan bir politik bütçe dalgalanmasının var olmadığı gösterilmiştir.

Politik bütçe dalgalanmalarının varlığını ampirik olarak yerel seçim düzeyinde araştıran çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bilindiği kadarıyla sadece Savaşan ve Dursun 2006 yılında 1983-1998 yılları için 67 il temelinde toplamış oldukları veriler ile yerel seçimlerde politik bütçe dalgalanmalarının varlığını araştırmışlardır. Ancak bu çalışmada direkt olarak, belirlenen mali göstergeler üzerinde PBC'nin varlığına değil, kamu harcama kompozisyonundaki değişime odaklanılmıştır. Ayrıca partizan etkilerin varlığının da araştırıldığı bu çalışmada partilerin seçim dönemlerinde değil, diğer dönemlerde yapmış oldukları harcamalardaki değişim ile ilgili açıklamalar mevcuttur. Buna göre, sağ partilerin büyük yapı-tesis ve transfer harcamalarını kullanarak daha yoğun popülist uygulamalar içerisinde bulunduğu gösterilmektedir.

Özetle, PBC konusunda Türkiye için gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında, çalışmaların çoğunlukla genel seçim ekseninde yoğunlaştığı, Nordhaus'un adaptif beklentilere göre uyarlanmış fırsatçı

politik konjonktürel dalgalanma teorisinin test edildiği[6], sıklıkla zaman serisi metodolojisine başvurulduğu, partizan politik konjonktürel dalgalanmalar ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu ve PBC'nin varlığının tespit edildiği görülmektedir.

2. VERİ SETİ VE DEĞİŞKENLER

Bu çalışmada Türkiye için 2007-2019 arası yılları kapsayan 81 il için dengeli panel veri setine başvurulmuştur. 2006 yılından itibaren Analitik Bütçe Sınıflandırmasına, 2007 yılından itibaren Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemine geçilmesi ve illere göre olan verilere 2007 yılı öncesi için erişilememesi gibi nedenler çalışmanın zaman boyutunun 2007-2019 olarak belirlenmesini gerektirmiştir. Bağımlı değişken olarak mahalli idare bütçe gideri, geliri[7] ve bu değişkenlerin alt kalemleri kullanılmış ve tüm bağımlı değişkenler kişi başı cinsinden hesaplanarak modellere dahil edilmiştir. İlgili veriler Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğünden temin edilmiştir. Mali göstergelerin gecikmeli değerleri, kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hasıla, 65 yaş ve üzeri nüfus ve nüfus yoğunluğu değişkenleri kontrol değişkenler[8] olarak kullanılmış, veriler Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilmiştir. Kukla değişkenler hariç diğer bütün değişkenler logaritmik formda modellere dahil edilmiştir. Fırsatçı ve partizan dalgalanmalar ile seçim sonrası etkiyi temsil edecek olan değişkenler kukla değişken olarak modellere dahil edilmiştir. Seçimlerin yılın hangi döneminde yapıldığına göre sonuçların farklılaşacağı literatürde tartışılan konulardan birisidir. Eğer seçimler yıl sonunda düzenlenecekse belirlenen kukla değişken seçimden bir önceki dönemin etkisini göstermekte, eğer seçim yılın başlarında gerçekleşiyorsa bu durumda kukla değişken seçim sonrası etkiyi göstermektedir (Brender ve Drazen, 2005). Çalışmada göz önüne alınan yerel seçimlerin hepsi Mart ayında, diğer bir deyişle yılın başında gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple seçim için kukla değişken oluşturulurken seçimin düzenlendiği yıldan bir önceki yıl göz önüne alınmıştır. Benzer şekilde seçim sonrası etkileri göz önüne alabilmek için ise seçim dönemi göz önüne alınmıştır. Buna göre seçim değişkeni seçimden bir önceki yıl için 1, seçim yılı ve diğer yıllar için 0; partizan değişkeni ise yerel seçimi kazanan belediye sol ideolojik görüşe sahip ise 1, sağ ideolojik görüşe sahip ise 0 olarak kodlanmıştır.[9] Seçim sonrası etkileri göz önüne alabilmek için ise seçim yılları için 1, diğer yıllar için 0 olarak kodlanan seçim sonrası kukla değişkeni oluşturulmuştur. Yerel seçimlerde illere göre seçimi kazanan partiler ile ilgili veriler Yüksek Seçim Kurulu'ndan elde edilmiştir.

Mali göstergeyi temsil eden değişkenlerde yüksek bir atalet (inertia) olduğu şeklindeki gözlemler, diğer bir deyişle kendisini besleyen bir sürece sahip olması ilgili değişkenlerin modellere kontrol değişken olarak dahil edilmesini gerektirmektedir. Örneğin, geçmiş dönemde kamu harcamalarında meydana gelen artışın cari dönem kamu harcamaları üzerinde pozitif bir etki oluşturacağı beklenmektedir. Kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla illerin gelişmişlik düzeyini kontrol etmek için modellere dahil edilmiştir. Çünkü bu düzey seçmenlerin kamu malı tercihlerini ve belediyelerin gelir seviyesini etkilemektedir. Ayrıca Wagner Kanunu (Wagner, 1883) ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve kamu harcaması arasında pozitif bir ilişki olduğunu söylemektedir. Kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla değişkeninin işaretinin hem kamu harcaması hem de kamu geliri modelleri için pozitif olması beklenmektedir.[10] Nüfusun demografik özelliklerini yansıtması açısından 65 yaş ve üzeri nüfus kamu harcamaları modeline dahil edilmiştir. Toplam nüfustaki ileri yaş nüfus dağılımı bütçe düzenlemesinin sosyal programlar ve sosyal güvenlik üzerinde yoğunlaşmasına ve kamu harcamaları üzerinde pozitif bir etki oluşturmasına neden olabilmektedir (Barberia ve Avelino, 2011). Nüfus yoğunluğu değişkeni ise kamu geliri modelinde göz önüne alınmıştır. Merkezi idarenin yerel yönetimlere yardım yapmasında esas aldığı ölçütlerden biri nüfus yoğunluğudur (Onuncu Kalkınma Planı, 2014). Çalışmada kullanılan tüm değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon matrisi EK'te Tablo 1 ve 2'de gösterilmektedir.

3. EKONOMETRİK YÖNTEM VE SONUÇLAR

Literatürdeki birçok çalışma seçimlerin mali göstergeler üzerinde oluşturacağı etkiyi dinamik model çerçevesinde açıklamaktadır.[11] Cari dönemde mali gösterge üzerinde oluşabilecek değişimin kendisinin geçmiş dönem değerlerine bağlı olabileceği, diğer bir deyişle mali göstergelerin kalıcılık (persistence) özelliği sergileyebileceği gerçeğinden yola çıkılarak dinamik modeller tercih edilmektedir. Ancak dinamik

sabit etkili model oluşturmanın bir sakıncası bağımlı değişkenin durağan olmaması durumunda gecikmeli değerinin bağımsız değişken olarak modele dahil edilmesinin sahte regresyon problemine neden olmasıdır. Bu sorunu ortadan kaldırmak için farklarda dinamik sabit etkili modele başvurulmaktadır. Tahmin edilen farklarda dinamik sabit etkili model aşağıdaki formda gösterilmektedir:

$$\Delta Y_{it} = a_0 \Delta Y_{it-1} + \propto \boldsymbol{X}_{it} + \beta \Delta \boldsymbol{Z}_{it} + \varepsilon_{it}$$

Y_{it} ve Y_{it-1} sırasıyla t ve t-1 yılında i ilindeki bağımlı değişken olan mali göstergeyi, X vektörü seçimle ilgili kukla değişkenleri, Z vektörü ile özgü ve zamanla değişen (time-varying) sosyo-ekonomik kontrol değişkenleri ve son olarak ε_{it} hata terimini temsil etmektedir. Modelde gecikmeli bağımlı değişkenin varlığı elde edilen tahmin sonuçlarının sapmalı olmasına neden olabilmektedir. Bu sapma veri setinin zaman boyutunun sonsuza gitmesi durumunda göz ardı edilmektedir. Ancak bu çalışmada zaman boyutu 18 olduğu için sabit etki tahmincisi ile elde edilen sapmanın boyutu küçük olmayabilir. Bu problemi ortadan kaldırabilmek için Arellano ve Bond (1991), Arellano ve Bover (1995) ve Blundell ve Bond (1998) tarafından geliştirilen GMM tahmincisi önerilmektedir (Shi ve Svenson, 2006).[12] Bu çalışmada dinamik, farklarda dinamik ve GMM modellerinin sonuçlarına birlikte yer verilmiştir. Tablo 1 kamu harcamaları için tahmin edilen model sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 1: Kamu Harcamalarında Fırsatçı ve Partizan PBC

Bağımsız Değişkenler	Dinamik Sabit Etkili Model	Farklarda Dinamik Sabit Etkili Model	GMM Model
Kişi Başı Kamu Harcaması $_{t-1}$	0.1204 (0.138)	-0.3907 (0.000)***	0.1301 (0.085)*
65 Yaş ve Üzeri	-8.65e-07 (0.002)***	-0.00001 (0.048)**	-5.29e-08 (0.579)
Kişi Başı GSYİH	0.9388 (0.000)***	1.2911 (0.000)***	0.90130 (0.000)***
Seçimler	0.0415 (0.001)***	0.0484 (0.001)***	0.0564 (0.000)***
İdeoloji	-0.0532 (0.043)**	-0.0557 (0.103)	-0.1933 (0.003)***
Seçimler*İdeoloji	-0.0207 (0.419)	0.0243 (0.284)	0.0169 (0.597)
Seçim Sonrası	-0.1545 (0.000)***	-0.1281 (0.000)***	-0.1211 (0.000)***
F-Testi	601.73 (0.000)***	142.00 (0.000)***	Sargan Testi: 79.95 (0.356)
Toplam $\mathbf{R^2}$	0.706	0.402	AR (1): -1.7511 (0.079)*
Hausman Testi	292.14 (0.000)***	17.02 (0.004)***	AR (2): 0.1266 (0.899)

Not: Bütün tablolarda *,** ve *** sırasıyla 0.10, 0.05 ve 0.01 düzeyinde anlamlılığı temsil etmektedir.

Sabit ve rassal etkili modellerin çözümünde kullanılan en küçük kareler yöntemi hata terimlerinin bağımsız (independent) ve türdeş (identical) dağılmasını (iid) gerektirir. Diğer bir deyişle hata terimleri arasında otokorelasyon ve değişen varyans sorunu olmamalıdır. Tüm modeller değişen varyans ve otokorelasyonun varlığı durumunda geçerli olan dirençli standart hatalara göre tahmin edilmiştir. Ayrıca içsellik probleminin tespiti için Hausman testine başvurulmuştur. Hausman testi panel veri modellerinde içsellik probleminin varlığını/yokluğunu göstermeye çalışan bir yöntemdir. Panel veri modelinde kullanılan bağımsız değişkenler ile hata terimi arasında bir ilişki yok (var) ise içsellik probleminin olmadığından (olduğundan) ve rassal etkili (sabit etkili) modelin kullanılabilir olduğundan söz edilebilir. Hausman testinin

boş hipotezi katsayılardaki farklılığın sistematik olmadığını yani rassal olduğunu, alternatif hipotezi ise sistematik olduğunu ifade etmektedir. Buna göre boş hipotezin reddedilmesi rassal etkili modelin içsellik varsayımının sağlanmadığını, rassal etki modeli çözümü sonrasında elde edilecek parametrelerin sapmalı ve tutarsız olacağını bu sebeple sabit etkili model ile tahmin sürecine devam edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bütün model sonuçlarına göre seçim değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif çıktığı görülmektedir. Diğer bir deyişle yerel seçim zamanlarında kamu harcamaları üzerinde fırsatçı politik bütçe dalgalanmaları görülmektedir. Seçim dönemi haricindeki diğer dönemlerde dinamik sabit etkili ve GMM model sonuçlarına göre, sol ideolojik görüşe sahip belediyelerinin daha az kamu harcaması yaptığı tespit edilirken bu etki farklarda dinamik modelde yönü aynı olsa dâhi istatistiksel anlamlılığını yitirmektedir. Partizan politik bütçe dalgalanmasını temsil eden etkileşim teriminin ise her üç modelde de anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre toplam kamu harcamasına bakıldığında ele alınan dönem aralığında Türkiye'de gerçekleştirilen yerel seçimlerde partizan kaynaklı bir bütçe dalgalanmasının olmadığı söylenebilir. Ancak kamu harcama alt kalemlerine bakıldığında fırsatçı ve partizan bütçe dalgalanmalarının sonuçlarının farklılaştığı görülmektedir. Seçim sonrası etkilere bakıldığında ise her üç modelde de kamu harcamalarının azaldığı görülmektedir.

Kamu harcama alt kalemleri için Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne göre yapılan ekonomik sınıflandırma göz önüne alınmıştır.[13] Elde edilen sonuçlar farklarda dinamik sabit etkili ve GMM model tahminleridir ve Tablo 2 ve 3'te gösterilmektedir. Seçim parametresinin anlamlılığı, büyüklüğü ve yönü cinsinden dinamik ve farklarda dinamik modeller arasında büyük bir farklılık olmadığı için farklarda dinamik sabit ekili model metodolojisine başvurulmuştur. Tahmin edilen tüm model sonuçları değişen varyans ve otokorelasyonun varlığı durumunda geçerli olan standart hatalara göre raporlanmıştır.

Tablo 2: Kamu Harcama Alt Kalemlerinde Fırsatçı ve Partizan PBC

Bağımsız Değişkenler	**Mal ve Hizmet**		**Personel**		**Cari Transfer**	
	Fark	**GMM**	**Fark**	**GMM**	**Fark**	**GMM**
$\text{Gecikmeli Değer}_{t-1}$	-0.3296	0.17367	-0.4614	0.1629	-0.3023	0.4153
	(0.000)***	(0.009)***	(0.000)***	(0.305)	(0.000)***	(0.00)***
65 Yaş ve Üzeri	-8.14e-06	-2.07e-07	-5.86e-06	-2.29e-07	-3.68e-06	1.58e-07
	(0.082)*	(0.196)	(0.097)*	(0.145)	(0.361)	(0.541)
Kişi Başı GSYİH	1.2915	0.98461	0.35042	0.4843	1.3995	0.3225
	(0.000)***	(0.000)***	(0.001)***	(0.000)***	(0.000)***	(0.039)
Seçimler	0.0046	0.01492	0.04301	0.03424	0.0246	0.0226
	(0.712)	(0.343)	(0.000)***	(0.096)*	(0.534)	(0.511)
İdeoloji	-0.0432	-0.0788	-0.003	-0.0304	-0.0331	-0.0814
	(0.211)	(0.174)	(0.902)	(0.666)	(0.727)	(0.422)
Seçimler*İdeoloji	0.0232	0.02417	-0.0578	-0.0311	0.1385	0.06237
	(0.272)	(0.682)	(0.010)*	(0.625)	(0.038)**	(0.339)
Seçim Sonrası	-0.1164	-0.1382	-0.0325	-0.0242	-0.0151	-0.1422
	(0.000)***	(0.000)***	(0.015)**	(0.232)	(0.735)	(0.001)***
F-Testi	81.43	Sargan Testi	11.90	Sargan Testi	19.64	Sargan Testi
	(0.000)***	80.36	(0.000)***	80.22	(0.000)***	80.54
		(0.344)		(0.348)		(0.339)
Toplam R^2	0.827	AR (1): -2.58	0.240	AR (1): -1.62	0.240	AR (1): -3.24
		(0.00)**		(0.10)*		(0.00)**
Hausman Testi	30.93	AR(2): -0.61	43.28	AR (2): -0.67	20.45	AR (2): -0.82
	(0.000)***	(0.53)	(0.000)***	(0.49)	(0.001)***	(0.41)

Tablo 3: Kamu Harcama Alt Kalemlerinde Fırsatçı ve Partizan PBC

Bağımsız Değişkenler	Sermaye Gideri		SGK Devlet Primi	
	Fark	GMM	Fark	GMM
Gecikmeli Değer$_{t-1}$	-0.3165	0.25628	-0.40113	0.1697
	(0.000)***	(0.000)***	(0.000)***	(0.258)
65 Yaş ve Üzeri	-0.000017	-2.79e-08	-5.31e-06	-4.06e-07
	(0.066)*	(0.806)	(0.097)*	(0.083)*
Kişi Başı GSYİH	2.02452	0.91548	0.6888	0.53658
	(0.000)***	(0.000)***	(0.000)***	(0.000)***
Seçimler	0.06673	0.0878	0.01495	-0.0372
	(0.031)**	(0.001)***	(0.161)	(0.063)*
İdeoloji	-0.10321	-0.2222	-0.0071	-0.0254
	(0.094)*	(0.024)**	(0.762)	(0.797)
Seçimler*İdeoloji	0.05692	0.02364	-0.0301	-0.0212
	(0.289)	(0.687)	(0.118)	(0.782)
Seçim Sonrası	-0.2858	-0.3592	0.0037	-0.0552
	(0.000)***	(0.000)***	(0.810)	(0.000)***
F-Testi	113.59	Sargan Testi	14.02	Sargan Testi
	(0.000)***	80.19	(0.000)***	80.34
		(0.34)		(0.34)
Toplam R^2	0.393	AR (1): -4.75	0.193	AR (1): -1.77
		(0.00)**		(0.07)*
Hausman Testi	15.61	AR (2): -0.21	37.42	AR (2): 0.78
	(0.000)***	(0.82)	(0.000)***	(0.43)

Tahmin sonuçlarına göre her iki modelde yerel seçim dönemlerinde personel ve sermaye gideri kamu harcama alt kalemlerinde artışın ortaya çıktığı, diğer bir ifade ile söz konusu kamu harcama alt kalemlerinde fırsatçı politik bütçe dalgalanmaların varlığı gösterilmiştir. Personel harcamalarında seçim dönemlerinde %0.03-0.04 arasında bir artış yaşanırken bu oran sermaye gideri harcamaları için %0.06-0.08 olarak gerçekleşmiştir. Farklarda dinamik model sonuçlarına göre partizan politik bütçe dalgalanmalarına bakıldığında sol ideolojik görüşe sahip belediyelerin sağ ideolojik görüşe sahip belediyelere kıyasla seçim dönemlerinde %0.06[14] oranında daha az personel harcaması ve %0.10 oranında daha fazla cari transfer harcaması yaptığı ortaya çıkmıştır.[15] Ancak bu sonuçlar GMM tahmin sonuçlarında istatistiksel anlamlılığını kaybetmektedir. Yerel seçimlerde kamu gelirlerinde fırsatçı ve partizan bütçe dalgalanmaların olup olmadığını göstermek için tahmin edilen model sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Kamu Gelirlerinde Fırsatçı ve Partizan PBC

Bağımsız Değişkenler	Dinamik Sabit Etkili Model	Farklarda Dinamik Model	GMM Model
Kişi Başı Kamu Geliri$_{t-1}$	0.2269 (0.001)***	-0.3381 (0.000)***	0.39348 (0.000)***
Nüfus Yoğunluğu	-0.0004 (0.234)	-0.0001 (0.817)	0.00953 (0.265)
Kişi Başı GSYİH	0.70376 (0.000)***	0.2846 (0.485)	0.52236 (0.000)***
Seçimler	0.0536 (0.399)	0.0010 (0.983)	0.04769 (0.652)
İdeoloji	-0.0845 (0.248)	-0.0052 (0.844)	-0.0781 (0.674)
Seçimler*İdeoloji	-0.0829 (0.262)	-0.0097 (0.890)	-0.0715 (0.624)
Seçim Sonrası	-0.0994 (0.001)***	-0.1928 (0.008)***	-0.0781 (0.433)
F-Testi	229.88 (0.000)***	203.95 (0.000)***	Sargan Testi: 79.86 (0.35)
Toplam $\mathbf{R^2}$	0.4029	0.114	AR (1): -1.52 (0.12)
Hausman Testi	309.47 (0.000)***	3.46 (0.630)	AR (1): -0.73 (0.46)

Not: Farklarda dinamik model tahmin sonuçları rassal etkili model tahmini sonucunda elde edilen değerlerdir

Tablo 5: Kamu Gelir Alt Kalemlerinde Fırsatçı ve Partizan PBC

Bağımsız Değişkenler	Vergi		Teşebbüs ve Mülkiyet		Alınan Bağış ve Yardımlar	
	Fark	GMM	Fark	GMM	Fark	GMM
Gecikmeli Değer$_{t-1}$	-0.2066 (0.023)**	0.45790 (0.000) ***	-0.3603 (0.000)***	0.1888 (0.142)	-0.1759 (0.000)***	0.63011 (0.000)***
Nüfus Yoğunluğu	0.00063 (0.008)***	-0.0001 (0.800)	-0.0003 (0.231)	0.0004 (0.666)	-0.0022 (0.000)***	-0.0010 (0.349)
Kişi Başı GSYİH	1.26587 (0.000)***	0.37242 (0.010)	1.00518 (0.000)***	0.69345 (0.000)	0.06156 (0.916)	-0.0216 (0.713)
Seçimler	-0.0683 (0.001)***	-0.0717 (0.031)**	-0.1022 (0.000)***	-0.0817 (0.000)***	0.07140 (0.050)**	0.0895 (0.050)**
İdeoloji	-0.0178 (0.210)	-0.0412 (0.611)	-0.0034 (0.929)	-0.03316 (0.553)	-0.0197 (0.806)	-0.1371 (0.461)
Seçimler*İdeoloji	0.0509 (0.059)*	0.05405 (0.435)	-0.01522 (0.631)	-0.02350 (0.551)	0.1716 (0.072)*	0.0495 (0.672)
Seçim Sonrası	-0.0929 (0.000)***	-0.2033 (0.000)***	-0.1800 (0.000)***	-0.2087 (0.000)***	-0.6685 (0.000)***	-0.5327 (0.000)***
F-Testi	279.66 (0.000)***	Sargan Testi 80.76 (0.33)	45.52 (0.000)***	Sargan Testi 79.46 (0.37)	45.45 (0.000)***	Sargan Testi 80.437 (0.34)
Toplam R^2	0.2661	AR(1): -2.21 (0.02)	0.2904	AR(1): -2.61 (0.00)	0.188	AR(1): -4.73 (0.00)
Hausman Testi	7.42 (0.284)	AR(2): -1.39 (0.16)	15.03 (0.01)***	AR(2): -0.64 (0.51)	9.47 (0.09)*	AR(2): -1.31 (0.18)

Her üç modelden elde edilen tahmin sonuçları toplam kamu gelirleri üzerinde fırsatçı ve partizan bütçe dalgalanmalarının olmadığını göstermektedir. Ancak bu etkinin kamu gelir alt kalemlerinde daha belirgin olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar farklarda dinamik sabit etkili ve GMM model tahminleridir ve Tablo 5 ve 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Kamu Gelir Alt Kalemlerinde Fırsatçı ve Partizan PBC

Bağımsız Değişkenler	**Faizler, Paylar ve Cezalar**		**Sermaye Gelirleri**	
	Fark	**GMM**	**Fark**	**GMM**
$\text{Gecikmeli Değer}_{t-1}$	-0.2189	-0.0202	-0.0355	0.24219
	(0.000)***	(0.746)	(0.000)***	(0.054)
Nüfus Yoğunluğu	0.0004	-0.0019	-0.0022	-0.0020
	(0.000)***	(0.099)	(0.019)**	(0.501)
Kişi Başı GSYİH	1.5547	1.35428	0.9334	0.8520
	(0.000)***	(0.000)***	(0.071)*	(0.001)***
Seçimler	-0.0360	-0.0487	0.0739	0.16718
	(0.000)***	(0.040)**	(0.508)	(0.056)
İdeoloji	-0.0161	0.0177	-0.1462	-0.2079
	(0.416)	(0.732)	(0.257)	(0.478)
Seçimler*İdeoloji	-0.0163	-0.0191	0.05269	0.11205
	(0.283)	(0.596)	(0.722)	(0.391)
Seçim Sonrası	0.03672	-0.07487	-0.7180	-0.4779
	(0.001)***	(0.000)***	(0.000)***	(0.000)
F-Testi	100.5	Sargan Testi	57.04	Sargan Testi
	(0.000)***	80.74	(0.000)***	80.74
		(0.33)		(0.33)
Toplam R^2	0.4687	AR(1): -1.90	0.262	AR(1): -3.35 (0.00)
		(0.05)		
Hausman Testi	45.32	AR(2): -4.06	17.96	AR(2): 0.88 (0.37)
	(0.000)***	(0.00)	(0.012)**	

Her iki modelden elde edilen tahmin sonuçlarına göre seçim dönemlerinde sermaye gelirleri hariç diğer bütün kamu geliri alt kalemlerinde fırsatçı politik bütçe dalgalanmaları gözlemlenmektedir. Buna göre seçim dönemlerinde vergi, teşebbüs ve mülkiyet ile faiz, pay ve ceza gelirleri alt kalemlerinde azalış, alınan bağış ve yardımlarda ise artış olduğu görülmektedir. Partizan politik bütçe dalgalanmaların görüldüğü kamu geliri alt kalemleri ise vergiler ile alınan bağış ve yardımlardır. Buna göre seçim dönemlerinde sol ideolojik görüşe sahip belediyeler sağ ideolojik görüşe sahip belediyelere kıyasla seçim dönemlerinde yaklaşık %0.03 oranında daha fazla vergi ve %0.15 oranında daha fazla yardım ve bağış toplamaktadır. Ancak bu sonuçlar GMM tahmin sonuçlarında istatistiksel anlamlılığını kaybetmektedir.

4. SAĞLAMLIK TESTLERİ

Elde edilen tahmin sonuçlarının doğruluğunu arttırmak amacıyla ek modeller[16] tahmin edilmiştir. Bu amaçla serilerin trend ve döngüsel (cycle) kısımları ayrıştırılmış, serilerde var olan uç değerler tespit edilmiş ve son olarak serilerin düzey halleri ile modeller tekrar tahmin edilmiştir.

Kamu geliri ve kamu harcaması serilerinin trend ve döngüsel kısımları Hodrick-Prescott filtresi ile ayrıştırılmıştır. Bu sayede serilerde var olan döngülerin seçim ile anlamlı bir şekilde ilişkili olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Hem kamu geliri hem de kamu harcaması modellerinde seçim ve etkileşim terimi değişkenlerine ait parametrelerin anlamlılığında ve işaretinde bir farklılık gözlemlenmemiştir. Serilerin trend ve döngüsel kısmı içerecek şekilde modellerde kullanılması tahmin sonuçları üzerinde farklı bir etki oluşturmamaktadır.

Veri setinde tahmin sonuçlarını etkileyecek büyüklükte (ya da küçüklükte) uç değerlerin (outlier) varlığı elde edilen tahmin sonuçlarının güvenilir olmamasına neden olabilmektedir. Bu sebeple elde edilen sonuçların güçlü olduğunu göstermenin yollarından biri de mevcut uç değerlerin tespiti, ilgili değerlerin

veri setinden dışlanması ve temel modellerin tekrar çözümlenmesi şeklindedir. Elde edilen ilk tahmin sonuçlarından daha farklı bir sonuç ortaya çıkıyorsa uç değerlerin etkili olduğu söylenebilir. Bu çalışmada uç değerlerin tespiti için Hadi (1992) metoduna başvurulmuştur. Bu yaklaşımda serinin medyan değerine göre her bir gözlem için bir mesafe hesaplanmakta ve tekrarlı bir süreçle (iteratively) uzak gözlem değerleri örneklem dışında tutularak yeni bir seri oluşturulmaktadır (Katsimi ve Sarandites, 2012; Ben-Gal, 2005). Hadi (1992) yaklaşımına göre kamu geliri ve kamu harcaması verilerine ait 1053 adet gözlem değerinden sırasıyla 92 ve 71 tanesine ilişkin uç değer tespit edilmiştir. Belirlenen uç değerler veri setinden çıkarılmış ve model tekrar tahmin edilmiştir.[17] Seçim ve etkileşim terimi değişkenlerine ait parametrelerin kamu geliri modeli için anlamlılığında bir farklılık gözlemlenmemiştir. Kamu harcaması modeli için ise seçim değişkeninin büyüklüğü %0.04'ten %0.05 seviyesine çıkmıştır. Seçim dönemi haricindeki diğer dönemlerde sol ideolojik görüşe sahip belediyelerinin yapmış olduğu kamu harcamasının %0.05 seviyesinden %0.10 seviyesine çıktığı, partizan politik bütçe dalgalanmasını temsil eden etkileşim teriminin ise anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır. Veri setinde uç değerlerin varlığının elde edilen ilk tahmin sonuçlarını ciddi ölçüde değiştirmediği gözlemlenmiştir.

Uygulamalı çalışmalarda parametrelerin yorumlanmasında kolaylık sağlamak, değişen varyans sorununu ortadan kaldırmaya yardımcı olmak, serilerin dağılımının normale yakınsamasını sağlamak gibi sebepler ile genellikle serilerin logaritmik formları ile çalışılmaktadır. Ancak serilerin logaritmaları ve düzey halleri ile modeller ayrı ayrı tahmin edildiğinde bazen farklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sebeple değişkenlerin düzey seviyeleri ile modeller tekrar tahmin edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, hem kamu geliri hem de kamu harcaması modellerinde seçim ve etkileşim terimi değişkenlerine ait parametrelerin anlamlılığında ve işaretinde bir farklılık gözlemlenmemiştir.[18] Serilerin logaritmaları ya da düzey seviyeleri ile çalışılması elde edilen tahmin sonuçları üzerinde anlamlı bir değişiklik ortaya çıkarmamaktadır.

5. SONUÇ

Bu çalışmada 2007-2019 dönemi arasında Türkiye'de gerçekleştirilen yerel seçimlerde toplam kamu geliri ve alt kalemleri (vergi geliri, teşebbüs ve mülkiyet geliri, alınan bağış ve yardımlar, ceza gelirleri, sermaye gelirleri) ile toplam kamu harcaması ve alt kalemleri (mal ve hizmet harcamaları, personel harcamaları, cari transferler, sermaye gideri ve sosyal güvenlik devlet primi harcamaları) üzerinde fırsatçı ve partizan politik bütçe dalgalanmalarının var olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, toplam kamu harcaması üzerinde fırsatçı politik bütçe dalgalanmalarının varlığı ancak partizan politik bütçe dalgalanmalarının olmadığı tespit edilmiştir. Seçim dönemi haricindeki diğer dönemlerde sol ideolojik görüşe sahip belediyelerinin daha az kamu harcaması yaptığı ancak bu sonucun farklı modeller ile desteklenmediği görülmektedir. Kamu harcama alt kalemlerine bakıldığında fırsatçı ve partizan bütçe dalgalanmalarının sonuçlarının farklılaştığı görülmektedir. Buna göre, personel, sermaye gideri ve SGK devlet primi kamu harcama alt kalemlerinde artışın ortaya çıktığı; diğer bir ifade ile söz konusu kamu harcama alt kalemlerinde fırsatçı politik bütçe dalgalanmaların varlığı gösterilmiştir. Partizan politik bütçe dalgalanmalarına bakıldığında ise sol ideolojik görüşe sahip belediyeler tarafından sağ ideolojik görüşe sahip belediyelere kıyasla seçim dönemlerinde daha az personel harcaması ve daha fazla cari transfer harcaması yapıldığı ortaya çıkmıştır. Ancak bu etkinin GMM model çözümlerinde istatistiksel anlamlılığını kaybettiği görülmektedir. Seçim dönemlerinde partizan etkiyi gösteren etkileşim terimine ait parametre tahmin sonuçlarının tahmin edilen modellerin yapısına göre değiştiği tespit edilmiştir.

Toplam kamu gelirine bakıldığında fırsatçı ve partizan bütçe dalgalanmalarının olmadığı ancak bu etkinin kamu gelir alt kalemlerinde daha belirgin olduğu görülmektedir. Seçim dönemlerinde sermaye gelirleri hariç diğer bütün kamu geliri alt kalemlerinde fırsatçı politik bütçe dalgalanmaları gözlemlenmektedir. Buna göre, seçim dönemlerinde vergi, teşebbüs ve mülkiyet ile faiz, pay ve ceza gelirleri alt kalemlerinde azalış, alınan bağış ve yardımlarda ise artış olduğu görülmektedir. Partizan politik bütçe dalgalanmalarının görüldüğü kamu geliri alt kalemleri ise vergiler ile alınan bağış ve yardımlardır. Buna göre seçim dönemlerinde sol ideolojik görüşe sahip belediyeler sağ ideolojik görüşe sahip belediyelere kıyasla seçim dönemlerinde daha fazla vergi, yardım ve bağış toplamaktadır. Ancak bu etkiler istatistiksel olarak çok güçlü değildir ve GMM model tahmin sonuçları ile desteklenmemektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, yerel düzeyde fırsatçı konjonktürel dalgalanmaların varlığı güçlü iken partizan konjonktürel dalgalanmanın sonuçlarına şüphe ile bakılması gerekmektedir.

Yerel düzeyde sadece toplam kamu harcamalarında PBC'nin varlığını gösteren Savaşan ve Dursun (2006) çalışması ile benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Ancak kamu harcama alt kalemleri, kamu geliri ve kamu gelir alt kalemlerine yönelik PBC'nin varlığını yerel düzeyde araştıran ampirik bir çalışma bulunamadığı için elde edilen sonuçlar kıyaslanamamaktadır. Ayrıca Savaşan ve Dursun (2006) yerel düzeyde sağ ideolojik görüşe sahip belediyelerin daha yoğun popülist uygulamalar içerisinde bulunacağına vurgu yaparken bu çalışmada sol ideolojik görüşe sahip belediyelerin sağ ideolojik görüşe sahip belediyelere göre çeşitli kamu harcama ve kamu gelir alt kalemlerinde daha belirgin partizan davranışlarda bulunduğu tespit edilmiştir.

DİPNOTLAR

---

[1] Politik konjonktür teorileri alanına katkıda bulunan en önemli isimler ve çalışmalardan bazıları için bakınız: Schumpeter (1939), Kalecki (1943), Kramer (1971), Tufte (1975, 1978), Fair (1978), Nordhaus (1975), Hibbs (1977) ve Rogoff ve Sibert (1988).

[2] Örneğin Türkiye için en yakın dönemde PBC üzerine yapılan çalışmada (Balcı ve Çavuşoğlu, 2018) 2004 yılı sonrası verilerinin göz önüne alınmadığı görülmektedir.

[3] 2006 yılında yürütülen Savaşan ve Dursun'a ait çalışmanın Türkiye'deki yerel seçimleri istatistiksel araçlar ile araştıran tek çalışma olduğu görülmektedir.

[4] Bakınız: Alesina *vd.* (1991); Alesina, Perotti ve Tavares (1998).

[5] Literatür kısmında bu çalışmanın kapsamını oluşturması bakımından politik konjonktürel dalgalanmaların sadece maliye politikası araçları kullanılarak tespit edildiği uygulamalı çalışmalara yer verilecektir.

[6] Türkiye'deki seçmenlerin çeşitli açılardan rasyonel davranamadığına vurgu yapılmaktadır. Bu durum üzerinde etkili olan unsurlar seçmenlerin politikacılar ile simetrik bilgiye sahip olmamasına neden olan faktörler olarak gösterilmektedir. Örneğin, Türkiye'deki teknik bilgi ve iletişim araçlarındaki yetersizlik, yazılı ve görsel basının objektif bir şekilde seçmenleri bilgilendirmemesi, medya iletişim araçlarının iktidarların baskısı altında olması gibi durumlar seçmenlere sağlıklı bilgi ulaşmasının önündeki engeller olarak sıralanmaktadır (Onur, 2002; Eryılmaz, 2014). Bu sebeple seçmenlerin beklentilerini geçmişte yaşanan deneyimleri ile adaptif olarak belirlemekte olduğu söylenebilir. Partilerin yeniden seçimi kazanmak amacı ile davranıyor olması ve seçmenlerin adaptif beklentiler ile hareket etmesi Türkiye için yapılan çalışmalarda adaptif fırsatçı ve partizan konjonktürel dalgalanma hipotezinin geçerliliğinin sınanmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada da Nordhaus tipi fırsatçı ve partizan dalgalanma teorisi test edilmiştir.

[7] Makale boyunca mahalli idare bütçe geliri ve gideri yerine literatürde sıklıkla kullanılan sırasıyla kamu geliri ve kamu harcaması kavramları kullanılmıştır. Türkiye'de 1982 Anayasasına göre mahalli idareler; İl Özel İdaresi, Belediyeler (Büyükşehir, İl, İlçe, Belde) ve köylerden oluşmaktadır. İllere göre belediyelerin kamu harcaması ve geliri verileri resmi kurumlar tarafından paylaşılmamaktadır. Bu sebeple bu çalışmada Mahalli İdare Bütçe Gideri ve Geliri değerleri sırasıyla belediyelerin kamu harcaması ve kamu geliri için temsili (*proxy*) bir değişken olarak ele alınmıştır.

[8] Kontrol değişkenleri literatürden yararlanılarak tespit edilmiştir. Çalışmalardan bazılar için bakınız: Shi ve Svenson, 2002,2006; Veiga ve Veiga, 2007; Chortareas vd. 2016, Aidt ve Mooney, 2014. Kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla değişkenin tahmin edilen tüm modellerde çok güçlü bir kontrol değişken olduğu görülmektedir. Ancak illere göre gayrisafi yurt içi hasıla verisi 2018 yılına kadar Türkiye İstatistik kurumu tarafından paylaşılmıştır. İlgili değişkenin 2019 yılı verisi henüz olmadığı için tahmin edilen modellerde 2019 yılı için son iki yılın gayrisafi yurt içi hasıla değerlerinin aritmetik ortalaması kullanılmıştır. Bu sayede hem son seçim dönemi göz önüne alınmış, hem de güçlü olan bir değişken dışlanmamıştır.

[9] Sağ ideolojik görüşe sahip olan partiler: Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), İyi Parti, Büyük Birlik Partisi (BBP) ve Demokrat Parti (DP); sol ideolojik görüşe sahip olan partiler ise Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Demokratik Sol Parti (DSP), Demokratik Toplum Partisi (DTP), Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve Türkiye Komünist Partisi (TKP) olarak sınıflandırılmıştır. Bağımsız olarak seçim kazanan kişiler ise ideolojik olarak bağlı oldukları gruba göre değerlendirilmiştir. Buna göre Mehmet Siyam Kesimoğlu bağımsız

olarak seçim kazandığı dönemden bir önceki dönem CHP'den aday olarak seçim kazandığı için sol görüşlü, Ahmet Eşref Fakıbaba daha sonra AKP üyesi olduğu için sağ görüşlü, Ahmet Türk ise DTP-BDP-HDP bağlantıları dolayısıyla sol görüşlü olarak kabul edilmiştir. Adı geçmeyen diğer partiler söz konusu yıl aralığında düzenlenen yerel seçimlerde hiçbir yerel yönetimi kazanamadığı için sınıflandırmada göz önüne alınmamıştır. 2019 yılındaki yerel seçimlerde oluşan Cumhur ittifakı ile belediye başkanlığının kazanılması durumda ilgili il sağ, millet ittifakı ile belediye başkanlığının kazanılması durumunda ittifak adayı CHP'den ise sol İyi Parti'den ise sağ olarak göz önüne alınmıştır.

[10] Kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla değişkeninin modellere dahil edilmesinin bir diğer sebebi ise ülke ekonomisine bağlı olarak belirlenen seçim zamanının etkisini göz önüne almaktır. Bu sayede seçim değişkenine ilişkin parametre ülke ekonomisi ile ilgili temel makroekonomik göstergeler sabitken (*ceteris paribus*) geçerli olan etkiyi yakalamakta, seçim zamanının içselliği problemi ortadan kaldırılmaktadır. Ancak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 127. Maddesi ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 8. Maddesi ("Mahalli idareler seçimleri beş yılda bir yapılır. Her seçim döneminin beşinci yılındaki 1 Ocak günü seçimin başlangıç tarihidir, Aynı yılın Mart ayının son Pazar günü oy verme günüdür") gereği yerel seçim tarihlerinin erken seçim olarak belirlenmesi söz konusu değildir. Bu durum ise Türkiye için yapılacak yerel seçim çalışmalarında içsellik probleminin ele alınmaması gerektiğini ortaya koymaktadır.

[11] Ayrıntılı bilgi için Mandon ve Cazals (2019) politik bütçe dalgalanmaları üzerine yazmış oldukları literatür taramasındaki modellere bakınız.

[12] GMM metodolojisi hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: Şen (2020a).

[13] Mahalli idare bütçe giderleri kurumsal, fonksiyonel, finansman tipi ve ekonomik sınıflandırma olmak üzere dört bölümden oluşur. Kurumsal sınıflandırma kamu harcamalarında idari ve siyasi sorumluların belirlenmesi amacıyla, fonksiyonel sınıflandırma devlet faaliyetlerinin türünü göstermek amacıyla, finansman tipi sınıflandırma harcamaların hangi kaynaklardan finanse edildiğini göstermek amacıyla ve son olarak ekonomik sınıflandırma ise devletin yürüttüğü faaliyetlerin milli ekonomi, piyasalar, gelir dağılımı gibi konular üzerinde oluşturduğu etkilerin incelenmesini sağlamak amacıyla yapılmaktadır (Pehlivan, 2018). İller itibari ile mahalli idare bütçe giderlerine yönelik Hazine ve Maliye Bakanlığı (HMB) tarafından yayınlanan istatistikler fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmaya göre oluşturulmuştur.

[14] İdeoloji değişkeninin kısmi türevi (0.003+0.0578= 0.06) yaklaşık etkinin değerini vermektedir.

[15] Mahalli idare bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırma tablosuna bakıldığında memur, sözleşmeli personel, işçi, geçici personel ve diğer personellere yapılan ödemelerin personel harcama alt kalemi içerisinde yer aldığı görülmektedir. İlgili personellere yönelik yapılan temel maaşlar, zamlar, tazminatlar, ödenekler, ek çalışma karşılıkları, ödül ve ikramiyeler ve sosyal haklara yönelik ödemeler bu kalem içerisinde yer almaktadır. Cari transfer harcamaları görev zararları, hazine yardımları (Mahalli İdare Yardımları), kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler, hane halklarına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler ve gelirlerden ayrılan paylardan oluşmaktadır. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferlerin içerisinde dernek, birlik, kurum ve kuruluşlara yapılan ödemeler, kamu işveren sendikalarına yapılan ödemeler ve sosyal amaçlı fonlara yapılan ödemeler gibi alt ödeme kalemleri yer almaktadır. Hane halkalarına yapılan transferlerin içeriğini ise burslar, eğitim amaçlı yapılan diğer transferler, sağlık, yiyecek, barınma, tarımsal ve sosyal amaçlı yapılan transferler (muhtaçlara, asker ailelerine vb.) oluşmaktadır. Sermaye gideri harcamaları büro ve işyeri mefruşatı ve makine teçhizat alımları, taşıt alımları, hammadde alımları, yazılım, lisans, patent alımları, gayrimenkul alımları ve kamulaştırmaları, enerji, haberleşme, kira gibi giderler, menkul ve gayrimenkul malların onarım giderleri gibi alt kalemlerden oluşmaktadır (HMB, 2020). Harcama alt kalemlerinin içerisinde yer alan ödemeler ile ilgili illere göre veri paylaşılmadığı için bu ödemelerin ilgili alt harcama kalemi içerisindeki kompozisyonunda seçim dönemlerinde nasıl bir değişim olduğu gösterilememektedir.

[16] Kamu harcaması ve kamu geliri modellerinde farklarda dinamik ve GMM tahmin sonuçları değişiklik göstermediği için ek modellerde raporlanan tahmin sonuçlarının hepsi farklarda dinamik sabit etkili modele göre elde edilen değerlerdir. Bütün modeller için değişen varyans ve otokorelasyonun varlığı durumunda kullanılan dirençli standart hatalar ile tahmin sonuçları sunulmuştur. Tahmin sonuçları talep üzerine paylaşılacaktır.

[17] Uç değer tespitinde serilerin düzey halleri kullanılmış, belirlenen uç değerler veri setinden çıkarıldıktan sonra değişkenlerin tekrar kişi başı cinsinden değerleri elde edilmiş ve daha sonra logaritmaları alınarak modellere dahil edilmiştir.

[18] Bağımlı değişken, düzey ve logaritmik model ile yapılan çözümlerde farklı matematiksel formda olduğu için parametre büyüklüğü karşılaştırmalı olarak yorumlanamamıştır.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamamaktadır.

Yazar Katkıları

Yazar çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Aidt, T.S., G. Mooney (2014), "Voting suffrage and the political budget cycle: Evidence from the London Metropolitan Boroughs 1902–1937", Journal of Public Economics, 112, 53-71.

Akalın, G., K. Erkişi (2007), "Türkiye'de Seçim Ekonomisi Uygulamalarının Geleneksel Oportünist Seçim Çevrimleri Açısından Değerlendirilmesi", ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 3(5), 89-116.

Akan, Y., O.C. Kanca (2016), "Ekonomide Partizan Etkiler", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (48), 1.

Akçoraoğlu A., F. Yurdakul (2004), "Siyasal Ekonomi Açısından Büyüme, Enflasyon ve Bütçe Açıkları: Türkiye Üzerine Bir Uygulama", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 59(01).

Alesina A., G.D. Cohen, N. Roubini (1991), "Macroeconomic Policy and Elections in OECD Democracies", NBER Working Paper, National Bureau Of Economic Research, 227-262.

Alesina A., R. Perotti, J. Tavares (1998), "The Political Economy of Fiscal Adjustments", The Brookings Instution Journal, 29, 197-266.

Altun, T. (2014), "Türkiye'de Fırsatçı ve Partizan Politik Konjonktürel Dalgalanmalar: 1950-2010", Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 36(2), 47-69.

Arellano, M., S. Bond (1991), Some Tests of specification for Panel Data: Monte Carlo evidence and an Application to Employment Equations, Review of Economic Studies, 58, 277–297.

Arellano, M., O. Bover (1995), Another Look at the Instrumental Variable Estimation of Error Components Models, Journal of Econometrics, 68, 29– 51

Asutay, M. (2004) "Searching For Opportunistic Political Business Cycles in Turkey", 24th Annual Conference of the Public Choice Society Berlin, 15-18 April 2004.

Bakırtaş, İ., C. Koyuncu (2005), "Politik Dalgalanmalar Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'deki Seçimler Ekonometrik Analizi", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 19(1), 55-66.

Balcı, D., T. Çavuşoğlu (2018), "Seçimlerin Kamu Harcaması Kompozisyonu Üzerine Etkilerinin Ampirik Analizi: Türkiye Örneği", Amme Idaresi Dergisi, 51(2).

Barberia, L.G., G. Avelino (2011), Do Political Budget Cycles Differ İn Latin American Democracies?, Economía, 11(2), 101-134.

Ben-Gal, I. (2005), Outlier Detection. Data Mining and Knowledge Discovery Handbook (pp. 131-146). Springer, Boston, MA.

Blundell, R., S. Bond (1998), Initial Conditions And Moment Restrictions İn Dynamic Panel Data Models. Journal of Econometrics, 87, 115– 143.

Brender, A., A. Drazen (2005), "Political Budget Cycles İn New Versus Established Democracies", Journal of Monetary Economics, 52(7), 1271-1295.

Buchanan, J.M., R.E. Wagner (1977), Democracy in deficit: The Political Legacy of Lord Keynes, New York: Academic Press.

Chortareas, G., V., Logothetis, A.A. Papandreou (2016), "Political Budget Cycles And Reelection Prospects in Greece's Municipalities", European Journal of Political Economy, 43, 1-13.

Drazen, A. (2000), "The Political Business Cycle After 25 Years", NBER Macroeconomics Annual, 15, 75-117.

Dubois, E. (2016), "Political Business Cycles 40 Years After Nordhaus", Public Choice, 166(1-2), 235-259.

Eryılmaz, F. (2014), Politik Konjonktür Teorileri Işığında Türk İktisat Politika Çıktılarının Analizi, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi.

Eryılmaz, F., M. Mercan (2015), Political Budget Cycles: Evidence from Turkey. Annals of Constantin Brancusi University of Targu-Jiu. Economy Series, (2).

Eryılmaz, F., D. Murat (2016), "Searching for Political Business Cycles in Turkey: Findings from Fiscal Policy", Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, (17), 197-210.

Eslava, M. (2011), "The political Economy of Fiscal Deficits: A Survey", Journal of Economic Surveys, 25(4), 645.

Fair, R. (1978), The Effect of Economic Events on Votes for President, Review of Economics and Statistics 60, 159-172.

Hadi, A.S. (1992), "Identifying Multiple Outliers in Multivariate Data", Journal of the Royal Statistical Society: Series B (Methodological), 54(3), 761-771.

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mahalli İdare Bütçe İstatistikleri (2020), https://muhasebat.hmb.gov.tr/mahalli-idareler-butce-istatistikleri

Hibbs, D. A. (1977), "Political Parties and Macroeconomic Policy", American Political Science Review, 71(4), 1467-1487.

Hotunluoğlu, H. (2016), "Türkiye'de Politik Bütçe Hareketlerinin Kamu Harcamalarının Dağılımı Açısından Analizi", Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(1), 113-125.

Kalecki, M. (1943), Political Aspects of Full Employment, Political Quarterly, 7, 322-331.

Karakaş, M. (2013), "Political Business Cycles in Turkey: A Fiscal Approach", Journal of Management & Economics, 20(1).

Katsimi, M., V. Sarantides (2012), "Do Elections Affect The Composition of Fiscal Policy in Developed, Established Democracies?", Public Choice, 151(1-2), 325-362.

Kramer, G. (1971), Short-Term Fluctuations in u.s. Voting Behavior, 1896-1964. American Political Science Review, 65,131-143.

Mandon, P., A. Cazals (2019), "Political Budget Cycles: Manipulation by Leaders Versus Manipulation by Researchers? Evidence from a Meta-Regression Analysis." Journal of Economic Surveys, 33(1), 274-308.

Nordhaus, W. D. (1975), "The Political Business Cycle", The Review of Economic Studies, 42(2), 169-190.

Onur, S. (2002), "Politik Bütçe Döngüleri ve Türkiye Ekonomisi (1975-2000)", Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2, 85-126.

Özkan, F. R. Tarı (2010), "Türkiye'de 1980 Sonrası Seçim Dönemlerinin Politik Konjonktürel Dalgalanmaları Teorisi Çerçevesinde Analizi", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (36), 223-238.

Onuncu Kalkınma Planı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Raporu (2014), http://www.sp.gov.tr/tr/kutuphane/s/66/

Parkin, M. (2008), İktisat. (Çev: Uzun. S, Demir, S ve Güneş, S.) Ankara: Akademi Yayıncılık.

Paya, M. (2001), Makro İktisat, İstanbul: Filiz Kitapevi.

Paya, M. (2013), Küresel Ortamda İktisat Politikaları, İstanbul: Türkmen Kitapevi.

Pehlivan, O. (2018), Devlet Bütçesi. Bursa: Ekin Yayınevi.

Persson, T., G. Tabellini (2001), "Political İnstitutions and Policy Outcomes: What are The Stylized Facts?", CEPR Discussion Paper, No.2872.

Rogoff, K., A. Sibert (1988), "Elections and mNacroeconomic Policy Cycles", The Review of Economic Studies, 55(1), 1-16.

Savaşan, F., İ. Dursun (2006), "Türkiye'de Yerel Düzeyde Politik Konjonktürel Devreler", Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(2), 191-208.

Schumpeter, J. (1939), Business Cycles: A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process. New York: McGraw-Hill.

Shi, M., J. Svensson (2002), "Political Budget Cycles in Developed and Developing Countries", Institute for International Economic Studies, Stockholm University, 18.

Shi, M., J. Svensson (2003), "Political Budget Cycles: a Review of Recent Developments", Nordic Journal of Political Economy, 29(1), 67-76.

Shi, M., J. Svensson (2006), "Political Budget Cycles: Do they Differ Across Countries and Why?", Journal of Public Economics, 90(8-9), 1367-1389.

Şen, S. (2020a), "İleri Demokrasilerde Politik Bütçe Dalgalanmaları Ortaya Çıkar Mı?", Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 11(3), 728-743.

Şen, S. (2020b) "Türkiye'de Politik Bütçe Döngüleri Üzerine Kapsamlı Bir Bakış", İzmir İktisat Dergisi, 35(4), 809-828.

Tufte, E. (1975), "Determinants of the Outcomes of Midterm Congressional Elections", American Political Science Review, 69, 812-826.

Tufte, E. (1978), Political Control of the Economy. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Wagner, A. (1883), "Three Extracts on Public Finance", Musgrave, A.R., Peacock, A.T., (ed.) (1967), Classics in the Theory of Public Finance, 1-27

Vane, H. R., J.L. (Thompson, 1992), Current Controversies in Macroeconomics. Cheltenham: Edward Elgar Pub

Veiga, L. G., F.J. Veiga (2007), "Political Business Cycles at the Municipal Level", Public Choice, 131(1-2), 45-64.

EK

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Kamu Geliri	1100164	2945763	11	37900000
Kamu Harcaması	1103001	3071535	11279	44600000
Kişi Başına GSYİH	19.30261	10.80044	3.656498	78.77299
65+ Nüfus	74398.08	110206.9	6556	1079196
Nüfus Yoğunluğu	121.6078	299.9141	10	2987
Vergi Gelirleri	104774.1	384485.8	291	5124816
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	218201.3	727564.7	951	9301505
Alınan Bağış ve Yardımlar	109891.6	98194.65	666	944742
Faizler, Paylar ve Cezalar	529191.6	1402328	7007	18400000
Sermaye Gelirleri	59139.21	255505.5	-499	4161963
Mal ve Hizmet Harcamaları	418790.5	1162864	3612	17600000
Personel Harcamaları	164921.3	318758.3	3852	3764591
Cari Transfer Harcamaları	38754.27	131006.6	118	1866694
Sermaye Gideri Harcamaları	393349.8	1251482	2727	19000000
SGK Devlet Primi Harcamaları	26589.69	52529.49	302	618242

Tablo 2: Korelasyon Matrisi

	Kamu Harcaması	Kamu Geliri	Kişi Başına Düşen GSYİH	65+ Nüfus	Nüfus Yoğunluğu
Kamu Harcaması	1				
Kamu Geliri	0.9615 (0.000)***	1			
Kişi Başına Düşen GSYİH	0.4863 (0.000)***	0.4647 (0.000)***	1		
65+ Nüfus	0.9214 (0.000)***	0.9136 (0.000)***	0.4537 (0.000)***	1	
Nüfus Yoğunluğu	0.8676 (0.000)***	0.8524 (0.000)***	0.3304 (0.000)***	0.8517 (0.000)***	1

Not: Pearson ikili korelasyon katsayıları zayıf, orta ve yüksek olmak üzere 3 kategoride incelenmektedir. Buna göre elde edilen korelasyon katsayısı mutlak değer olarak 0.3'den daha küçük ise korelasyon ilişkisi zayıf, 0.3 ile 0.7 arasında ise orta ve 0.7'den büyük ise güçlüdür (Vatcheva *vd*., 2016). Aynı modelde yer alan bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon ilişkilerinin orta derecede olduğu görülmektedir. Bu durum değişkenler arasında çoklu doğrusallık sorununun oluşmayacağını göstermektedir.